

Slægternes Træ

Thøger Larsen

1914

Indhold

I Ved Livstræet	7
Den danske Sommer	9
Nutids Røst i Fremtids Kor	10
Afgrunden	12
Nornen Verdandes Vækstsang	13
Julesang	15
Efteraarstorm	16
Koen	17
Vikingevise	18
Livssangen	19
II Morgenhanen	21
Middelalder	23
Billede	26
Sommernatssang	27
Sindet	28
Den Salige	29
Nonnen	30
Foraarssang	31
Vise	32
Credo	33
Ungdom	34
Elskov	35
Havsnød	36
III Lejlighedssange	39
Skibet	41
Lutret Sind og klare Tanker	42
Fanesange	45
I	45
II	47

IV To Eddasange	49
Ved Livstræet	51
Forord til Vølvens Spaadom	52
Vølvens Spaadom	53
Forord til Odins Ravnegelder	67
Odins Ravnegelder	68

Del I

Ved Livstræet

Den danske Sommer

Danmark, nu blunder den lyse Nat
bagved din Seng, naar du sover.
Gøgen kukker i Skov og Krat,
Vesterhavet og Kattegat
synger, imens det dugger,
sagte som Sang ved Vugger.

Danmark, du vaagner med Søer blaa,
mætte som Moderøjne.
Alt, hvad i dine Arme laa,
lader du Solen skinne paa,
ser, hvor det yppigt glider,
frem af forgangne Tider.

Lærker, som hopped' af Æg i Vaar,
svinder i Himlens Straaler.
Tonerne ned med Lyset gaar,
samme Sang som i tusind Aar.
Lykken fra glemte Gruber
klinger af unge Struber.

Hyldene dufter i Stuen ind
ude fra Danmarks Haver.
Kornet modnes i Sommervind.
Hanegal over lyse Sind
stiger bag Gavl og Grene,
hvæsset som Kniv mod Stene.

Køer og Heste og Faar paa Græs
henover brede Agre,
aabne Lader for fulde Læs,
Sejl, som stryger om Klint og Næs,
Byger, som gaar og kommer -
det er den danske Sommer.

Pigernes Latter og lyse Haar,
Leg, som faar aldrig Ende,
Øjnene blaa som Vand i Vaar -
mildt om et evigt Danmark spaar,
Sol over grønne Sletter,
Lykke og lyse Nætter.

Nutids Røst i Fremtids Kor

Nu ligger Danmark i Vaar igen,
strækker sig under sin Himmels Naade,
ser imod Solen med Fjordens vaade,
grædende kaade.
Aa, her er mørkt under Græsset, min Ven!
Ja, men du lever. Det synger fra Bøge.
Kære, du ser,
hvor dejligt hun ler,
Naturen, Gudinden, den store Skøge.

Ven, hun er min, før hun tænkte paa dig.
Lige ren hun dog rækker sin Varme
mod dig med nye levende Arme,
levende Arme,
hvide som de, der favnede mig.
Glem hende ikke, mens hun er rede.
Pigerne gaar
nu fulde af Vaar.
Husk, at om lidt er I alle hernede.

Aa, man skal holde sin Mund, er man død,
glemme den Guldregn fra Himmelens Porte
her, hvor de evige Tider er sorte,
helt være borte.
Ikkun for Øjne er Morgenens rød.
Ven, jeg har længe været saa øde.
Jorden har set
Halley's Komet
tre Gange, siden jeg døde.

Nu er det Maj, og i Dag skal det ske,
Maanen skal Solen for Danmark skjule,
Havet halser i Dønninger hule,
Blomsterne gule
gyser for Skyggens vandrende Ve.
Luften gustner og dør fra Vesten.
Agre og Søer
gustner og dør.
Maanen rider paa Skyggen og Blæsten.

Piger, som ulmed i min Tids Lyst,
svulmer i Dag paa din Tids Høje,
gaar der med farvede Glas for Øje.
Højt mod det høje
strammes hvert hvidt og kælent Bryst.
Salige Ungdom fra Sundheds Senge!
Taaler din Glød
ej, at en død
færdes i Skyggen paa *dine* Enge?
Frygt kun ej, Pige! Det Gravens Gys
voldte dig Maanen, Jordens Søster.
Mig var det ej, som med evige Lyster
greb dine Bryster,
skønt jeg har drømt det ved Fortids Lys.
Nej, jeg har mistet hvert Skær fra Gnisten.
Jord paa mig faldt,
Jord blev det alt,
Øjnene, Hjertet, Kødets og Kisten.
Men jeg har stirret mod denne Dag,
dette Foraar med Blomster i Haven,
dette Foraar hinsides Graven,
hinsides Graven,
denne Sandhed og dette Bedrag.
Gik det i Møde en Gang paa en Ager,
gik over Næs,
kom under Græs.
Hører du mig? Det er Mulden, som klager.

Afgrunden

Paa en evig Færden
alle Evners Horder
evigt fremad skride.

Alt, hvad vidt i Verden
er og var og vorder,
giv os det at vide.

Dødens Drag er Drømme,
mangefoldig farvet,
lokket Livets Øjne.

Vi har Kalk at tømme,
vi har Jorden arvet,
Jorden den forfløjne.

Dæmrer vildsom Anen
om de aarle Dage
dybt i Dyreriget?

Galer Morgenhanen
Hedenold tilbage,
duftende fra Diget?

Folk paa Fremtids Veje
klager mod vor Stemme:
Ak, hvor Ord er stumme.

Hvad er dybest Eje,
alle Ting at glemme
eller alt at rumme?

Nornen Verdandes Vækstsang

Du vækkes ved Kys og Farver og Skær
til Liv paa den jagende Jord.
Din Barndom er tryk. Din Fader er nær.
Og Taarerne tørrer din Mor.

Der vokser Haar paa din Hovedhud
og Tænder af Kæbeben.
Af Fingre og Tær stritter Neglene ud.
Du skriger i Natten sen.

Det dæmmer i Hjernes Kuppel snart,
dit Øje blinker af Id.
Du mærker Evner af mangen Art
og efteraber med Flid.

Din Sjæl ligger blik for Miner og Ord.
Du grunder og samler dig Kløgt.
Du prøver den Ed, som de voksne svor,
skønt Hjertet fryser af Frygt.

Du vokser som Planten i Søvn og Sol
og arver Alverden glad.
Den Hane, som Guld over Morgenens gøl,
den faar du til Middagsmad.

Du fabler om Slotte paa alle Skyer
og Skuder paa alle Søer.
Bag Bakken er Lande med vilde Dyr,
vild Sommer og Sydhavs-Øer.

Oldtidsmaanen er ildet mat
over de dødes Muld.
Dig Fortiden tykkes en Drømmenat,
af støvede Straaler fuld.

Din Søvn har varet en Evighed,
med *dig* blev det Dag paa Jord.
Da *du* under Sol dine Øjne gned,
sad Lykken ved Livets Bord.

For første Gang er en Verden vakt
i Sandhed og Hjertet nær,
og Somrene lyse om Huset lagt
med tyngede Æbletrær.

Der ligger en Løndom ved Solens Bryst,
og Straalerne hyller en Sang.
Der faldt fra Himlen en blodig Lyst,
hvori du synker engang.

Se Kilder i Kvindeøjnes Blaa,
der vælder gyldendt ved *dig*.
De Kilder mod evige Glæder gaa,
du følger kun Lykken paa Vej.
Du hviler dig midt i Evighed
og mærker ej Tiden klart.
Saa falder du som fra Himle ned
hvert Aar med stærkere Fart.
Du føler, du rejser om Solen rundt
med ubønhørlig Hast.
Lig Bobler brister hvert Sekund,
hvert Hjerte brister og brast.
Naar Sønnen og Døtre sniger sig hjem
ved Morgen-Maaneskin,
saa veed du, Verden ejes af dem
og næppe mere er din.
Du spejder ømt efter arme Straa,
du traadte med Barnets Fod,
men andre Græsser paa Marken staa,
end der i din Barndom stod.
Andre Bølger gaar mod Strand,
andre Fugle mod Sky,
andre Straaler fra Himlens Brand.
Jorden har Barndom ny.
Du søger fortvivlet med Nuets Glød
at tænde en Stund, der før.
En eneste Stund. Din Fader er død.
Din Moder er under Jord.
Du føler, hvor Livsflammen Aar for Aar
forbrænder dit Hjerte til Kul ...
hører den hylende Træk, der gaar
gennem Livsgaadens Nøglehul.
Vær glad, om du møder et vissent Skær
i Drømme fra Barndoms Vaar.
En Naadens Søvn. Din Fader er nær.
Din Moder i Køkkenet gaar.

Julesang

Og kom den øde Vinter -
og knejser Frostens haarde Sind
i Skrænter og i Klinter
mod Nordens bitre Vind -
og kryber alt i Hi og Skjul,
saa ler dog Hjerterne mod Jul.
Halvglemte Kilder springer
og klinger.

Det haarde isblaa Øje
faar Drøm i Barnets Aftenstund.
Da synger mod det høje
saa mangen stivnet Mund,
da smelter frem en Frydesang,
et ungt „Frisk op endnu en Gang”,
hvorved de Sind, som troede,
de groede.

Fra Stjerner straalere Kulde,
fra Maanen Alderdom og Ve,
den tænder over Mulde
en Stjernehær i Sne -
de gamle Himles Tropevind
dog aander ned, saa slidte Sind
ser Barnets Kongedømme
i Drømme.

Ja, Aaret har en Aften,
da Hovmod styrter fra sin Stol,
da Barnet ejer Kraften,
som styrer Jord og Sol.
Og næppe i det hele Aar
har Lykkens Blomster bedre Kaar.
Hvert Himmelhvælv staar klarnet
for Barnet.

Af Barndoms Kilder vandes
af Livets store grønne Tro.
Ved dem skal alle Landes
Udødelighed gro.
Der alle Evners Haner gol,
og alle Tidens Morgensol,
som frem af Østen sejler,
de spejler.

Efteraarsstorm

Nu stormer det fra Havet ind,
saa Stranden skærer Tænder.
Med Mørkets Islæt i sit Skin
Oktoberdagen brænder.

Nu fejes Løv af Landet bort,
og helvedhæs er Sangen,
og Fjorden er i Sindet sort,
men Himlen hedengangen.

Det er forbi med Gøgevejr
og Fuglepjæt i Grene
og Pigetræk bag Bøgetræer.
Nu fryser man alene.

Der knækker Gren i Skov og Krat,
og Solen lavt sig fjerner.
Og Stormen hviner gennem Nat
og hvæsser alle Stjerner.

Koen

Hvor sig Saga taber
fjernt i Drøm og Tro,
som en gavmild Skaber
staar *Audumbla* Ko.
Mælkens fire Floder
gennem Verden gled,
Kildespring af Moder
i al Evighed.

End et dunkelt Minde
gryr i Foraarsblæst:
Frugtbarheds Gudinde
Herthas Foraarsfest.
Over Land og Øer
i vort gamle Nord
med et Spand af Køer
aged „Moder Jord”.

Ved de gamle Fjorde
Oldtids Okser skjalv.
Fra de gamle Hjorde
sprang den yngste Kalv,
den, som nu paa Mulde
græsser Bugen mæt.
Markerne staar fulde
af *Audumblas* Æt.

Offersten er falden,
Templet slettet ud,
Bonden har i Stalden
sat sin gamle Gud.
Men de fire Floder,
som af Oldtid sprang,
Kildespring af Moder,
nærer Nutids Sang.

Vikingevise

Det galmer af Syd
over graa Vande.
Der koges en vildsom Sejd bag Sø.
Hellige Galm
fra gyldne Lande!
Lokkende Lyd
fra Livets Ø!

Her lugter af Fisk
og Fiskerpiger,
men Bølgen mumler om andet Liv.
Himmel og Hav!
Luk op de Riger,
hvor Dagen er frisk -
jeg har min Kniv.

Spring af mig, Tøs,
mit Ben sover,
jeg er træt af din Elskovs Ensformighed!
Taarer javel!
Men alt gaar over.
Ankeret løs,
før Sol gaar ned!

Jeg synger paa Sø
din Lov, Freja,
under Regnbuebro, under Maanering.
Aa Verden vid,
eja, eja!
Elske og dø
midt i alle Ting!

Livssangen

Hvor straal Alverden af Lykke,
se Solene Smykke ved Smykke.
Hvor straal Alverden Jammer,
se Solene svøbte i Flammer.

Der kommer Orkanernes Jagen
og puster til Lyset og Dagen.
Der kommer Orkanernes Hvinen
og puster til Ilden og Pinen.

Og Jorden har Sol over Lunden,
og Sol er i Helvede bunden,
har Hjerter, der svales og brænder
og ere de ømmeste Fjender.

Og fredløs om Lande gaar Nøden
og venter paa Skatten bag Døden.
Og fredløs om Lande gaar Lykken
og venter paa Kniven i Ryggen.

Kom Venner, kom sorte og hvide
fra Jordens bestraaede Side,
vi synger, mens Kilderne plaske,
til Sangen har lagt os i Aske.

Del II

Morgenhanen

Middelalder

I Gildesal sad Thore og Tjalf,
de tømte Horn og Kande,
de slog i Bordet, saa Bordet skjalv,
og var saa røde i Pande.

De talte med rasende Røsters Kraft
hinanden haardt i Møde,
knugede Hænder om Økseskaft,
som vilde de slaa til Døde.

Alle Kvinder til Krogene veg,
baade bange og blege,
skælvende stumt, mens Harmen steg
højt under Bjælkege.

Thore talte, ond i Hu,
som lured bag Tænderne Torden:
„Ymter du mer om Svanhild nu,
slaar jeg din Skæl mod Jorden.”

Tjalf ham spotted ud af Skæg,
Skæg saa røde og stride:
„Skøn Svanhild Hoser trak af Læg,
de Ben var skønne og hvide.

Jeg strøg saa lindt Skøn Svanhilds Læg,
hun blev saa blid og tam,
kaldte mig ind mod Alkove-Væg,
kælen som et Lam.

Hun strakte Kroppen hvid og varm,
vendt mod Alkovelofte,
drog mig ind imod sin Barm
og mod sine hede Hofte.

Blaa Luer hopped paa hendes Mund,
Djævl med søde Navne.
Det lød: „Mon Thore i saadan Stund
kan saadant Pigerne favne?”

Da rejste Thore sig kæmpestor,
stum og stiv af Vrede,
hans Tunge skælvede efter Ord,
men Ord var ej tilrede.

Han hæved Øksen mod Bjælkespænd
og hev den ned i Borde,
saa Sæt det gav i Kvinder og Mænd,
og Bordet brast til Jorde.

Han hæved Øksen endnu en Gang
 med harmehamrende Aarer.
 De Kvinder hinanden om Halsen hang
 og skreg i Skræk og Taarer.

Og Øksen sank i Hovedskal,
 Blodet sprøjted mod Lofte.
 Tjalf fôr ned i Dødsens Kval.
 Man bar ham ud paa Tofte.

Thore stod stille en stakket Stund,
 saa' hen som over et Øde:
 „Svanhild! Svanhild! Din røde Mund
 har løjet din Ven til Døde.

Kendte du, Svanhild, Sorgens Kalk,
 og hvad til Randen steg, -
 kendte du Kloen af Kvidens Falk,
 og Svien, da du sveg -

Og, Svanhild, vidste du al den Hu,
 som over dig jeg hvælver,
 og Kvalen, som deri fra nu
 og ind i Døden skælver - -”

Han spiddede sig paa Spyd i Hal,
 saa' Mørket slaa mod Lofte.
 Thore slap for Livsens Kval.
 Der skreg en Fugl fra Tofte.

Dør sprang op fra Vinternat
 med Stormes frosne Sus.
 Ind i Hal tren Svanhild brat,
 svimled i Tærskelgrus.

Lange Tander i Lysene stod,
 Øl fra Bordene flød,
 mødtes paa Gulvet med leret Blod.
 Hun fandt Thore død.

Græd til Gry gennem Ruderne randt,
 græd med Øjne som Vunder,
 græd, da Solen gyldent spandt,
 græd, da Solen gik under.

Tænkte nu Thore for evig Tide,
 at hun var af svigefuldt Sind,
 da skulde Gud og Alhelgen vide,
 at Løgn havde slaget ham blind.

Det skulde Gud og Alhelgen vide,
at alle kommende Dage
vilde Sommer være som Vintertide
for hende, der nu var tilbage.

Hun vilde hige mod Gravens Grube,
til hendes bristende Blikke
kunde skimte Tjalfes Edderstrube
af Ild- og Svovlsøen drikke.

Saa brast skøn Svanhilds Tanker derved,
som Vandenes Bobler briste.
Alle, der lide som Svanhild led,
dem hjælpe den Herre Kriste.

Billede

Liv og Lystighed over Slette,
Sang, Musik og Leernes Klang,
Smaapigers Leg
mellem aksfulde Neg,
Børnenes Latter og Trætten,
Lammenes Støjen paa Vang,
Skibenes Sejlen paa spejklare Fjord
næsten uden at komme af Pletten -
smykker en Sommerdag i vort Nord.

Sommernatssang

I den frodige Nat, i Skærsommernatsluft
er der Røre og Rislen i Vinde og Vande,
og der ligger langs Jorden en Dvale af Duft,
selv om Blomsterne slumrer med slukkede Brande.

Kom, min Pige, kom hid,
det er Drømmeres Tid.

Se, hvor Strømmene snor sig som Aarer i Enge,
men fra Bakken gaar Bækken forvreden og strid,
og Græsser fra Bredderne hænge.

Pragtstjerner i Eng ser mod Stjerner i Sky,
og Agermaanen mod Maanen paa Buen.
Som en Dødninge-Sol i et Dødninge-Gry
over Grenen forener den Stenen og Luen.

Kom, min Pige, kom hid,
det er Drømmeres Tid.

Ved Gaardene lister sig Katten langs Muren.
Og ved Kilderne sover nu Kalve og Kid.
Der er Trolddom i hele Naturen.

Om de sovendes Senge er Gravenes Ro,
som om Dag under Jorden forvarede Skatten.
Men Igaar og Imorgen har bygget en Bro,
hvor de mødes forstummede norden om Natten.

Kom, min Pige, kom hid,
det er Drømmeres Tid.

Under Maanen gaar Vindens urolige Manen.
Vi er glemt af Alverden, til Østen bli'r hvid,
og der vækkes af Gøgen og Hanen.

Sindet

Videre end Synet øjner,
og videre end Lys kan naa,
et underligt Land sig højner
op over Havets Blaa.

Det Land er mit Sind, der spænder
om Klipper og grønne Agre.
Højt i Skyerne brænder
Skabelses-Vaartegn fagre.

Og Havet det er det vide,
som bryder omkring min Hu
med Dønn af evige Tide
mod Tankens flyende Nu.

Vildsomme Kræfter strømmer
gennem mit dunkle Selv.
Vildsomme Farver drømmer
under mit Væsens Hvælv.

Luftning fra Saron og Eden
kan suse i Hjertet lindt.
Og Gnister af Evigheden
kan sprude fra Hjertets Flint.

Guder for Mængdens Vaner
slyngedes ud af mit Sind
af kratersprængte Vulkaner,
Lynild og Hvirvelvind.

Min Sjæl har Lunde, hvor skære
Tanker gaar Arm i Arm,
og Valer, hvor Tankers Hære
staar væbnede Harm mod Harm.

Af Klippernes Tinder baarne
staar Templer for Klarheds-Trangen.
Alle de Templers Taarne
vender mod Solopgangen.

Og Længslerne hilser syngende
som Varsel om Aandens Jul
den stedse sig selv foryngende
evige Fønixfugl. - -

Videre end Synet øjner,
og videre end Lys kan naa,
et underligt Land sig højner
op over Havets Blaa.

Den Salige

Med Haaret redt tilbage
fra klar og hvælvet Pande
sidder hun tavs og drømmer
ved solbelyste Vande.

Nøgen er hun som Havet,
hun ser om Jorden spænde.
Den Favn, som Solen kysser,
skal ingen Blusel brænde.

Et Smil paa Læben blunder,
af bløde Buer baaret.
Evige Somre blaaner
i Blikket himmeldaaret.

Mod hendes Lytten Livets
forrykte Melodier
klinger i simpel Storhed
som fjerne Harmonier.

Hun ænser ej sin Samtids
de larm-forrevne Døgne.
Tusindaarene vugger
som Dis for hendes Øjne.

Om Hjerters Elskovssukke
faldt hende varmt for Fode,
vilde hun Hjerter plukke
som Blomster op med Rode.

Mens rastløs Tiden strømmer
om Verden timetalrig,
sidder hun tavs og drømmer,
drømmer og vaagner aldrig.

Nonnen

Morta al mondo! Død for Verden
Nonnen bor i det hellige Kloster,
hvor hun ved Ave og Paternoster
bøder for Faren i Livets Færden.
Morta al mondo - i Ungdoms Dage!
Andre om Lykken! *hun* maa forsage.

Morta al mondo! Med Haand under Kinden
ser hun ud gennem Vinduets Rude.
Blomsterne vifter i Sommervinden.
Verden dufter saa dejligt derude.
Morta al mondo. Derude paa Vangen
blandt Verdens Blomster sniger sig Slangen.

Morta al mondo. Blik mod det høje,
Blik, som er fyldt af smertelig Fromhed,
Blik, som søger et signende Øje
oppe bag Dagens straalende Tomhed.
Morta al mondo. Guderne kræver
Menneske-Ofring, saalænge de lever.

Morta al mondo. Kødets i Lænke,
da skal den Eviges Kærlighed kendes.
Han har jo Legem og Blod at skænke,
har dog ej Legem og Blod for hendes.
Sollyset ned over Sletterne rinder.
Taarerne straaler paa Nonnens Kinder.

Morta al mondo. Nej andre Klange
stryger forbi den ensommes Rude.
Bryllupsskarer med Faner og Sange
drager af Sted paa Vejen derude.
Lykken gryr, og Klokkerne ringer.
Nonnen synes, de klager og klinger:
Morta al mondo. Morta al mondo.
Morta al mondo. Morta al mondo.

Foraarssang

Nu trives Træet, nu lyser Løvet,
nu knoppes Grenenes unge Skud,
nu vover Spiren sig frem af Støvet,
og Blomsten springer mod Solen ud.
Vaar herude, og Vaar herinde
i vort Bryst vi med Glæde finde.
En Vinter græd over Muld bedrøvet,
Foraar er Markernes unge Gud.

Nu risler Bækken igen i Dalen,
thi Frosten hæmmer ej mer dens Fart.
I Kredse flyver omkring mig Svalen,
og Solen lyser i Luften klart.
Vaar herude, og Vaar herinde
i vort Bryst vi med Glæde finde.
Nu sejrer Lykken, nu synger Kvalen,
frem mylrer Planter af hver en Art.

Hvor herligt hele Naturen jubler,
det bli'r igen, som det var engang.
De spæde Lam over Stene snubler,
og Lærken synger sin lyse Sang:
„Vaar herude, og Vaar herinde
i vort Bryst vi med Glæde finde.”
Op du, som sidder i Krog og grubler,
føl alle Skabningers Frilufts-Trang.

Vise

Om Panden mig lufter
Foraarets Briser.
Men Øret fyldes
med vraltende Viser.

Af Præster ledes
de luvslidte Toner.
Omkvædet tralles
af runkne Koner.

Og Masserne svulmer
i Fryd og Gammen,
tykner af Andagt,
lyser i Amen.

Skønt selv saa normale
de ynder Sensation
i Drama, Roman
og Religion.

De gør Livet til Flovhed
bag Vane-Skimlen,
gi'r Jorden en Grovhed,
gør Fattiggaard af Himlen.

Mod Vantroen spruder
dem Ild og Svovl af Munde.
Man maa dyrke deres Guder
og klappe deres Hunde.

Credo

Jeg tror paa den hellige Aand, hvis Aande
vugger over Jorden som Foraarsblæst,
melder Fornyelsen nær for Haande,
melder dens Varsler i Øst og Vest.

Jeg tror paa den hellige Aand, der stævner
frem som et rensende Livsenspust
over de unge higende Evner,
hærget af Vanernes Møl og Rust.

Fjendtlige Kræfter imod ham fnyser,
medens han hvælver i Menneskesind
Himmel, hvor Engelen Lucifer lyser
i Verden ud og i Sjælen ind.

Jeg tror pa den hellige Aands Forbandelse
over golde Længsler og øde Egn,
paa alle Livsens-Kræfters Opstandelse
under skiftende Tidens skiftende Tegn.

Jeg tror, fordi mit Hjerte fik Daaben
i Genfødelsens og Fornyelsens Bække;
der har jeg øjnet Himmelen aaben
ud over Tusindaarenes Række.

Der saa' jeg Fønixfuglen, som svinger
sig imod Jordens yderste Døgn,
stræber paa Morgenrødens Vinger
ud over Livets yderste Løgn.

Ungdom

Og naar jeg har krystet din hvide Krop
det er, som Alverden klinger -
da hæver min vilde Sjæl sig op
paa brede brusende Vinger.

Da dirrer mit Sind, og det tykkes mig fast,
jeg Hvermands-Sandhed ej sanser.
Mig tykkes, i kejtede Sving og Kast
selv Præst og Menighed danser.

De danser hen over viet Jord,
saa Fliser af Ligsten springer.
Men du og jeg er som Digtets Ord,
og vi og Alverden klinger.

Elskov

Hvor mange Tusind Gange
er paa den grønne Jord
de Ord „Jeg elsker” sagt?
Og sig mig: I hvor mange
Tusinder af Sange
er disse samme Ord,
de Ord „Jeg elsker” lagt?
Og sig: Hvor tit skal Kloden,
vi træder under Foden,
sin gamle Bane slynge
blandt Stjerners klare Klynge,
før disse Ord „Jeg elsker”
har mistet deres Magt?
Tæl heller Nattens Stjerner,
din Agers modne Kerner,
din Elsktes Hovedhaar,
de Slag, dit Hjerte slaar.

De Ord „Jeg elsker” hvælver
udover Mandens Hoved
en hellig Sommerhimmel
og maner ham en Vrimmel
af Slinger under Hæl.
De Ord „Jeg elsker” dufter
i Vaar fra Evigheden
de gennem Tiden lufter.
De lokker Fugl til Reden,
de lokker Folk til Senge.
De hviskes over Stjerner
og mellem Markens Kerner
og mod din Elsktes Haar.
De maner Liv i Vorden
af Livet, som forgaar.

Havsnød

Stormen jager
over Havets Ørk.
Angst og Klager
dør i Natten mørk.
Maanelygten
i en ensom Krog
øger Frygten
under Skyers Tog.
Skibet hugger
haardt som Havet vugger
i sit Kog.

Kvinden klynker,
Manden bange staar:
Ak, vi synker!
Herre, vi forgaar!
Stærke Planker
knager mer og mer.
Ror og Anker
evner intet her.
Efter Hygge
bagved Dødens Skygge
alle ser.

Verdens Strande
sank bag Horisont.
Vande, Vande
raser Verden rundt.
Lykkens Porte
lod sig fordum se.
De er borte,
ingen mer kan le.
Bølgen sprøjter,
Taagehorn og Fløjter
raaber Ve.

Over Søen
under Maanen staar
hastigt Øen
i sin mørke Vaar.
O, da bryder
Glæden gennem Sky.
Verden lyder
nu et „Bliv” paa ny.
Angst maa rømme
som de onde Drømme
flyr mod Gry.

Del III

Lejlighedssange

Skibet

Imellem Lande ruller Sø
og vilden Strøm.
Og Stormes Flugt fra Ø til Ø
de salte Sprøjt mod Strande strø.
Imellem Lande ruller Sø
og vilden Strøm.
Og fordum Jordens Racer laa
adskilt ved Hav og Glemsels Blaa
i Drøm.

I Drømmen hørtes Havets Røst.
af svangre Sind,
naar Solen vaagnet' vaad i Øst,
og Bølgers blinde Vandreløst
i hæse Kor gav Havet Røst
ved Morgenvind.
Det fjerne kaldte: Kom og grib!
Og Drømmen lagde Skib ved Skib
for Vind.

De bort bag Himmelranden fo'r
som Næ gaar ned,
kom grønne Verdnere Lugt paa Spor
og gav vor Sjæl den hele Jord.
De hjem fra Himmelranden fo'r
med alt, vi veed.
De stævned ind med Masten stejl.
For Sejerssang og revne Sejl
de gled.

Du Skib, der henter Dybets Skat
fra Bølgen hul!
Du Skib, der drejet har dit Rat
til Rejser gennem Dag og Nat,
af alle Landene forladt
paa Bølgen hul!
Kulturens Vugge, hil dig, hil,
om Blæst dig driver eller Ild
og Hjul.

Lutret Sind og klare Tanker

Lutret Sind og klare Tanker
 avler ædel Daad,
 skyder frodiggrønne Ranker
 gennem Sejr og Graad.
 Nye skønne Tider slumrer
 i vor bedste Id,
 selv om Slud og Tykning skumrer
 om vor egen Tid.

Drister Tanken sig til Dommer
 over Fædres Spor,
 bør fra os den Slægt, som kommer,
 arve bedre Jord.
 Naar mod dette Maal vi stævne
 gennem Sang og Strid,
 da bli'r Tanken Skaber-Evne
 til en større Tid.

Alt, som truer og fortærer
 Livets Marv og Rod,
 selv hvad Livets Børn begærer
 blindt med sorgløst Blod,
 maa vi under al vor Færden
 byde aabent Slag,
 hjælpe til at styrke Verden,
 som er *vor* i Dag.

Vil vi Vej til Lyset bane
 gennem Verdens Ve,
 maa vi først til Mørket mane
 Rusens Taage-Fe,
 som har ført sin Offer-Skare
 imod Dybet frem,
 som har vokset sig til Fare
 for „de tusind Hjem”.

Ofte stumt mod Himlens Blaahed
 klager uden Raad
 under Mandens drukne Raahed
 Kvindeøjnes Graad,
 rinder bort med Lykkens Rester
 mod den dybe Kval -
 efter store, vilde Fester
 ved en fyldt Pokal.

Hil den Hær, som tro sig væbner
for den sunde Sag,
der vil løfte sunkne Skæbner
op til Sol og Dag!
Hil dew mange Viljers Rykken
mer og mere frem
mod det Maal at skærme Lykken
i „de tusind Hjem”!

Fanesange

Med Fane i Spidsen gik Strømme af Liv

Med Fane i Spidsen gik Strømme af Liv,
der mødtes i Spænding, i Spot og i Kiv,
bevæbnet med Krudt og med Knippel og Kniv,
med Spyd og med Slynger og Stene.
Og Græsset blev næret med Byger af Blod,
og Dyndet blev rødt om den graadige Rod,
og Helvedes Slagter fik aabnet sin Bod
for Ravn og for Grib og Hyæne.

Det hænder endnu mellem Rige og Land,
at Faneerne fører til Mord og til Brand.
Der stryges af Marken ti Tusinde Mand
med snare og sikre Maskiner.
Paa mægtige Valer, som vi fik at se,
gaar Døden ej mere og mejer med Le.
Nej Fart har vi bragt over Virken og Ve
og Kunsten at skabe Ruiner.

Vor Fane har Rovtidens blodige Glød,
som lyser af Korset i Ageren rød,
Forblødningens Tegn fra en voldelig Død -
men skræmmer nu ingen tilbage.
Naar højt den paa Stangen er hejst over Tag,
strakt ud gennem Vindenes svingende Drag,
forkynder dens Farver en glædelig Dag,
en Højtid blandt Menneskets Dage.

Til Kamp med vor Fane dog stadig vi gaar,
til Kamp imod Svækkelse, Sygdom og Saar,
til Kamp for vor Slægt i de kommende Aar,
for Menneskets hellige Lykke.

Lad Fanen kun falme i Vindenes Vift,
vi løfter den roligt, trods Ryk og trods Rift,
thi endnu har Dragen sin Ild og sin Gift,
om end den er veget et Stykke.

Der gaar som et Korstog mod Fremtidens Land,
at bygge det Volde med Afgrundens Rand,
og Hærene vokser med Mand efter Mand,
som vindes ved Sundhedens Sejre.

Saa følge da Held over Tag, over Tind
den vajende Dug i den vuggende Vind!
Den føre vor Hær over Fremtiden ind
de skønneste Fester at fejre!

Rundt om Folkets Hjem og Færden

Rundt om Folkets Hjem og Færden,
rundt om Mark og Eng
ligger Havets vide Verden
i sin sunkne Seng.
Gennem Dybets Skumring skære
Fisk i rejsesyge Hære
over Lande, som sig dølgjer
tyngtet under Bølger.

Ud mod Horisontens Stribe,
som vi aldrig naar,
stønner vore raske Skibe,
medens Skruen gaar.
Vidt paa Sø Lanterner vaage
gennem Nattens salte Taage,
naar vi tyst med vaade Næver
Fangst af Havet hæver.

Vi er mange. Se vor Flaade
kløver kækt sin Vej
fremad imod Vind og Fraade,
frem og viger ej.
Styrke, Mod og Flid os samle,
saa de unge med de gamle
enigt gaa mod Hav og Havne
og hinanden gavne.

Da skal vi os Vejen bane
frem mod bedre Kaar,
fylkes om den fælles Fane,
gaa mod bedre Aar.
Fanen, som vi festligt vier,
være Tegnet, som befrier,
vinker over Kamp og Plage
frem mod Glædens Dage.

Del IV

To Eddasange

VED LIVSTRÆET

51

Ved Livstræet

Forord til Vølvens Spaadom

Vølvens Spaadom

(Vøluspá)

„Vøluspá” synes mig at indtage en Særstilling i den nordiske Olddigting. Mange af de andre Eddakvad røber deres forholdsvis sene Fremkomst ved sindrige Allegorier og fantasirig Tænkning, mens Vøluspá kort og knapt mumler om uhyre Begivenheder, kun hist og her isprængt den sene Oldtids brogede Mytologi, særligt i Beretningerne om Yggdrasil, forøvrigt en dyb Myte, der forekommer mig langt at overgaa den jødiske Myte om „Livets Træ”, fra hvilken den næppe stammer. Ellers behandler „Vøluspá” især de yderste Tider.

Uden her at skulle komme dybt ind derpaa, maa jeg nævne, at jeg tror, ældgamle Begivenheder ligger til Grund for Vøluspá. Ginnunga-Gabet er en Erindring om Istiden. Dværgene, der skabtes i Mands Lighed før Menneskene, er de første menneskelige Beboere i Norden (Huleboere) og fra dem er de første Sagn nedarvet. Selve Ragnarokspaadommene har oprindelig angaaet tidlige Tildragelser, de er en Genspejling deraf. Fimbulvinteren er en Gentagelse af Istiden, og den paafølgende Verdensundergang af en tidligere, som tilsyneladende har fundet Sted, da et større Fastland sank i Havet (formodentlig Atlanterhavet) og rimeligvis fremkaldte den i næsten alle Oldsagn kendte „Syndflod”. Muspelheim er sikkert Troperne, og Verdens-Herskeren *Surt* (den sorte?) Negeren. Ildsværet har senere Tider givet ham i Haanden, og jeg har set formodet, at Kometer skulde være Ophavet til dette Sagn, hvad der kan se meget rimeligt ud, da det vel stammer fra de Tider, da Regnbuen blev Bro mellem Troperne og Norden. Surts Folk har rimeligvis været det sunkne Lands Fjender, og Mindet om disse hede Egenes Beboere er siden løbet sammen til den sorte Gud for den underjordiske Ild, der brød frem, mens Land sank i Hav og Røg formørkede Maaneskiven.

Fra disse fjerne Tider stammer vist ogsaa de første Spirer til Sagnene om Fenre og Midgaardsormen. Fenres Gab er Underverdenens aabne Ildmund, og Midgaardsormen fremkalder de undersøiske Jordskælv. Det er ogsaa muligt, at Ask og Emblas Slægt er en Race med højere Kultur, der fra det sunkne eller synkende Land er slynget ind paa Urbeboernes Territorium og har taget Herredømmet. Jeg tror altsaa, at Nordboernes Oldsagn begynder ved en foregaaende Verdensundergang, en Begivenhed, de venter skal gentage sig i al sin Uhygge.

Jeg har lige fundet en ældre Udtalelse, som jeg til en vis Grad kan anføre som Støtte for min Mening. Udtalelsen, der er fremsat af Adjunkt *J. E. Thaaen* i „Nordisk Universitets-Tidsskrift” (1856), lyder saaledes: „Og ingensteds finde vi Nutiden vanskeligere at bestemme end i Vøluspaa selv, som man snarest kunde være tilbøjelig til at anse for et Epos, hvis Begivenheder alle tilhørte Fortiden, dersom ikke et Ord nu og da (som ved Indledningen til Ragnarok: „Frem ser jeg længere”) afbrød Illusionen.”

I en Fodnote siger samme Forfatter: „Efter Vavthr. 55 er Balders Helfærd foregaaet i Urdagene; og dog havde han mangfoldige Templer.”

Jeg anser Vøluspás Begivenheder for alle at høre Fortiden til indtil Verset: „Op ser hun komme andre Tider Jord af Vande osv.” Og jeg havde denne Opfattelse længe før jeg stødte paa ovennævnte Citat. Derfor lægger jeg endnu mere Vægt paa den citerede Udtalelse.

Oversættelsen er foretaget efter Professor *P. A. Munchs* „Den ældre Edda” (Christiania 1847). Den er sammenholdt med H. G. Møllers og Olaf Hansens Oversættelser (1870 og 1911). For enkelte Steders Vedkommende har jeg ogsaa raadført mig med Karl Gjellerups Oversættelse og med Hans von Wolzogens tyske Udgave. En Stjerne foran en Strofe (*) betyder, at Strofen i andre Udgaver af Edda betegnes som indskudt.

September 1914.

THØGER LARSEN.

Vølvens Spaadom

Hør mig nu alle
hellige Slægter,
store og smaa
af Heimdals Sønner.
Valfader vil, at jeg skal melde
om Mænd i Oldtid,
det ældste, jeg veed.

Jeg saa' Oldtids
første Jætter,
de har forhen
selv mig fostret.
Jeg husker ni Verdner,
ni Hjem i Træet,
Al-Træets Ungdom
i Underjorden.¹

Aar var aarle
over Ymers Bolig.²
Ej var Sand, ej SØ,
ej svale Bølger;
Jord fandtes ikke,
ingen Himmel,
Ginnunga-Gab var,
men Græs aldrig.

¹ *Altræet* = Yggdrasil.

² *Ymer* c: Mumleren (*ymja* c: udsende en dæmpet susende Klage, svag „Galm”. *Ymr* c: dump Larm eller maaske Lyden af Frørernes Kor i et fjernt Kær; Lyden af den skridende Bræ; Naturstemme). *Ymer* = Aurgelmir = Dyndgalmer (Morænegalmer; *Galm* c: en lummer, vildsom og tudende Søndenvind, forud for Regn. Ordet eksisterer endnu i Vestjysk og er rimeligvis beslægtet med „gale” og „galdre”). Ifølge „Vafþrúðnismál” hed Aurgelmirs Søn Þrudgelmir (Storgalmer) og dennes Søn Bergelmir (Bjerggalmer). Niflheimsbonden Hvergelmers Navn betyder overensstemmende hermed: den galmende Kilde.

Før Burs Sønner³
 lod Lande stige,
 da de mægtigt
 Midgaard skabte.⁴
 Sol sken sønden
 paa Sten i Salen,
 da groed af Grund
 grønne Urter.

* Sol kom sydfra
 sammen med Maane,
 højre Haand
 greb Himmelranden.
 Sol kendte ikke
 sine egne Sale,
 Maane kendte ikke
 sine egne Kræfter,⁵
 Stjerner kendte ikke
 deres egne Steder.

* Da steg alle Guder
 til Skaber-Stole,
 hver hellig Gud,
 for Raad at holde.
 Nat og Næet
 gav de Navne,
 Navn fik Morgen
 og Middagstid,
 Mørkning og Aften
 for Aar at tælle.

Aserne mødtes
 paa Idesletten,
 der de Helligdom
 og Hove bygged,
 Smedjer blev opført,
 og alting prøvet,
 ædelt Metal ved
 Esser hamret,
 dannet Tænger
 og tungt Værktøj.

³ Odin, Vile og Ve.

⁴ Midgaard = Menneskenes Verden.

⁵ Sol og Maane tænkes her mere som Personer end som Ting, derfor Stedordet „sine” i Stedet for „dens”. Dette Billede stammer vistnok fra Egne højt mod Nord, hvor man samtidigt har set Sol og Maane paa Himlen, hvad Björnstj. Björnson engang har henledet Opmærksomheden paa. De to sidste overskydende Linjer er rimeligvis senere sat ind.

Tavl paa Tunet
tit de leged,
intet de savned,
alt var gyldent,
da kom tre mægtige
Tursemøer,
avlet af Jætter
i Jotunheim.⁶

* Da steg alle Guder
til Skaber-Stole,
hver hellig Gud,
for Raad at holde
om, hvem der skulde
skabe Dværgfolk
af Blod-Brænding
og af blaa Ben.⁷

* Da blev Modsognir
øverst mellem
alle Dværg,
og dernæst Durin.
I Mands Lighed
dannedes mange
Dværg af Jorden,
som Durin sagde.⁸

* Til tre Aser
af Asaskaren,
stærke, gode
Guder kom gaaende,
fandt ved Stranden
svage og arme
Ask og Embla⁹
uden Skæbne.

⁶ Maaske Nornerne: Urd, Verdande og Skuld. - Efter Viktor Rydberg menes dog Gulveig, Heid og Angerbode, der ifølge hans Fremstilling i „Fädernas gudasaga” er en og samme Person, født tre Gange, sml. Verset om Gulveg: „tre Gange brændt, som tre Gange baaren”.

⁷ Af Ymers Krop.

⁸ Herefter følger en Opremsning af Dværg; Remsen tilhører et senere Indskud i Digtet og bærer Mærke af Tilfældighed: [se <xref digt="larsent2002043002»]

⁹ De første „Mennesker”.

* Aande de drog ej,
 Aand de ej havde,
 ej Liv, ej Farve,
 ej Blod, som leved.
 Aande gav Odin,
 Aand gav Høner,
 Lød gav Loder
 og Blod, som leved.

* Ask veed jeg stande,
 kaldet Yggdrasil,
 staar med hvide
 Stænk paa Grene.
 Derfra kommer Duggen,
 som falder i Dale,
 over Urds Brønd Asken¹⁰
 evigt grønnes.

* Derfra kommer Møer,
 mangt vidende,
 tre fra den Sø,
 som under Træet ses,
 [Urd er den ene,
 den anden Verdande,
 Skuld staar der skaaret
 i Stav til tredje,]¹¹
 Lov de lagde,
 Liv for Verdens
 Børn de valgte,
 voldte Skæbner.

Ene sad hun ude,¹²
 da den oldgraa kom,
 Anelsers Asa,
 og saa' i Øjet dybt.

¹⁰ Det er ikke usandsynligt, at Tanken om Urds Brønd oprindeligt stammer fra Kendskab til den store Geysir paa Island - eller muligt til et andet varmt vulkansk Væld. Geysir betyder Sprudler (af geysa eller geisa). I „Odins Ravnegelder” kan Udtrykket for Urds Kilde oversættes ved *Springvældet*. - De hvide Dyndstænk paa Yggdrasils Grene er maaske Stjernerne.

¹¹ Dette Stykke er vistnok senere Tilføjelse. Navnene betyder *Vorden*, *Vordende* og *Skyld*. De to førstnævnte er altsaa en Fortids- og en Nutidsnorne. „Vordende” udtrykker dog samtidig Bevægelsen mod Fremtiden. Nogen stillestaaende Væren synes ikke at kendes. „Skyld” er rimeligvis en Hævnnorne, maaske den samme, som omtales blandt Valkyrjerne: „Skuld holdt Skjoldet” osv. Rydberg kalder Urd „den fornemste Norne, Skæbnens og Dødens Dis”, Verdanden „en af de tre store Norner”, og Skuld „Norne, Valkyrjernes Anførerinde”.

¹² Vølven (Heid?).

Hvem spørger mig?
Hvi friste mig?
Alt veed jeg, Odin,
hvor du Øjet dulgte.
I Mimers Brønd,
den meget kendte.
* Mjød drikker Mimer
hver en Morgen
af Valfaders Pant.¹³
Veed I mer eller hvad?

Hærfader gav hende
Ringe og Halsbaand,
Sandsigergave,
Spaadoomsstave.
Vidt saa' hun, vidt ud
i hver en Verden.

Hun saa' Valkyrjer,
vidt fra komne,
færdig at ride
til Goters Folk.
* Skuld holdt Skjoldet,
Skøgul ogsaa,
Gunn, Hild, Gøndul
og Geirskøgul.

Den Krig, hun først i
Verden mindes,
kom, da Spydet
stak Gulveig,¹⁴
og hun i Højs¹⁵
Hal blev brændt,
tre Gang' brændt,
som tre Gang' baaren.

¹³ Odins Øje, sat i Pant hos Mimer.

¹⁴ Gulveig var Udsending fra Vanerne til Aserne. Morden paa hende fremkaldte Krigen (se Note 6).

¹⁵ Høj = Odin (se „Gylfaginning”).

Heid hun hed,¹⁶
 hvor i Hus hun kom,
 Spaadomsvølven,
 Ulve hun tæmmed,
 Sejd hun evned,
 Sejd hun øved,
 altid elsket af
 onde Magter.

Da steg alle Guder
 til Skaber-Stole,
 hver hellig Gud,
 for Raad at holde
 om, hvem der List i
 Luften blanded
 og Ods Mø skænked¹⁷
 til Jætteslægten.

Tor ene heftig
 Harme viste,
 han sidder sjældent,
 naar han saadant spørger,
 da revned Eder,
 Ord og Løfter,
 Overenskomster
 brødes alle.

Hun veed, hvor Heimdals
 Horn er under
 det hellige lyse
 Løvtræ lagt.¹⁸
 Over det øses
 Fossevældet
 af Valfaders Pant.
 Veed I mer eller hvad?

¹⁶ Heid er rimeligvis Vølven, der fremsiger Kvadet (se Note 6).

¹⁷ Ods Mø = Freja.

¹⁸ Gjallerhornet under Yggdrasil.

* *

*

Øster sad den oldgraa
i Urskoven¹⁹
og fostred der
Fenres Yngel;
deriblandt er
den, som bliver
Sols Tyv
i Trolds Ham.

Den ved Baarer
fylder Bugen,
oversprøjter med Blod
Guders Bolig.
Sort bliver Solskin
de næste Somre.
Alt Vejr værres.
Veed I mer eller hvad?

Han sad paa Højen
og slog Harpen,
Gygens Vogter,²⁰
gladen Egdir.
Nær ham gol i
Galgegrenen²¹
en skøn rød Hane,
den, som hedder Fjalar.

Gyldenkammen
gol hos Aser.
Den vækker Helte
hos Hærfader.
En anden galer
under Jorden,
Hanan som Sod
i Hels Sale.

¹⁹ Egentlig „Jærnskoven“. Efter „Dansk Ordbog for Folket“ (Dahl og Hammer) er Jærnskoven den tætte Skov paa Danmarks Sydøstgrænse i Oldtiden: Dänischwold. - Viktor Rydberg siger: „Jærnskoven (Járnviðr), en i de nordligste og østligste Egne beliggende Skov, opfyldt af Vidundere og Trolddom, Tilholdssted indtil Ragnarok for Gulveig-Angerbode, Egdir, Hate og andre „Fenres Slægtninge“. - „Den oldgraa“ er Angerbode, ved Loke Ophav til Fenre, Hel og Midgaardsormen.

²⁰ Gyge = Jættekvinde.

²¹ Yggdrasil, hvori Odin hang ni Nætter („Odins Galge“, egl. „Odins Hest“).

Jeg saa' Balder,
 blodig Guddom,
 Odins Barns
 skjulte Skæbne.
 Jeg saa' vokse
 højt paa Volden
 tynd og yndig
 Mistelten.

Hød traf med Buen,²²
 Træet var Pilen,
 som mig syntes
 sorgbevinget.
 Men Frigg begræd²³
 i Fensale
 Valhals Ve.
 Veed I mer eller hvad?

En saa' hun ligge
 under Kilde-Lunden,
 en, som ligned
 Loke i Lænker.
 Der sidder Sigyn²⁴
 støt ved hans Side,
 smiler aldrig.
 Veed I mer eller hvad?

Da snor Vale²⁵
 viede Tove,
 haardt de holder,
 tvundet af Tarme.

* *
 *

Aa gaar af Øster
 i Edderdale,
 Sværdenes Blod-Aa,
 som hedder Slid.

²² Hød = Odins Søn, Balders Broder.

²³ Frigg = Odins Hustru.

²⁴ Sigyn = Lokes Hustru.

²⁵ Vale = Lokes Søn, der i Skikkelse af en Ulv rev sin Broder Narve itu, hvorefter Aserne bandt Loke med hans Tarme.

* Nordligt stod der
i Nidefjælde²⁶
Sal af Guld
for Sindres Ætter.²⁷
En anden Sal
saas i Okolne,²⁸
Jættens Brygsal,
som hedder Brime.²⁹

Sal saa' hun stande
fjernt fra Solen
paa Dødningsstrand
med Døren mod Nord,
Edderdraber stænker
ind ad Lugen,
slynget henad Vægge
er Slangerygge.

Der saa' hun vade
i sejge Vande
Meneds-Mænd
og Mordulve,
den, som faar Elskov af
andres Kvinder,
der suged Nidhugs
Næb de døde,
Ulv sled i Aadsel.
Veed I mer eller hvad?

Frem ser jeg længer,
meget kan jeg sige
om Ragnarok,
Faldets Rædsel.³⁰

Brødre hinanden
Banesaar hugge,
Børn af Søkende
Blodsbaand bryde,
Grundene larme,
Gygerne flyve,
og ingen Mand
skaaner andre.

²⁶ Nidefjælde = Næets Fjælde (Mørkefjælde).

²⁷ Sindre = Gnistsprederen, et Dværge navn, hentyder maaske til en Vulkan.

²⁸ Okolne = Ukold (Kuldefri).

²⁹ Brime = den, der forarsager Brænding (Bruser), maaske snarere Jættens Navn.

³⁰ Ragnarok = Gudernes „Tusmørke“, Verdens Undergang. (Egl.: „Ragnarok, Sejrgudernes Fald“).

Vildt lever Verden,
 Hor saa vide,
 Hugtid, Hærtid,
 halve Skjolde,
 Vindtid, Ulvtid,
 saa vælter Verden.

Mims Sønner ile,
 thi Skæbnen galer³¹
 ud af det gamle
 Gjallerhorn.
 Højt blæser Heimdal,
 Horn er i Luften,
 Ord skifter Odin
 med Mims Hoved.³²

Da skælver Yggdrasils
 Ask, det gyser
 gennem det gamle Træ.
 Da løses Jætten.
 Garm glammer højt³³
 ved Gnipahulen.³⁴
 Lænken brister,
 og Ulven løber.

Hrym ager østfra
 med Skjoldet hævet.
 Jordslangen snor sig
 i Jætteharme.
 Ormen slaar Dybet,
 og Ørnen skriger,
 har Ligkød paa Næbet,
 Naglfar løsner.³⁵

³¹ Jeg har oversat „mjøtuðr“ ved Skæbne uden at være helt sikker paa Meningen.

³² Vanerne afhuggede Mimers Hoved, men det beholdt desuagtet sin Visdom.

³³ Garm = Ulvehund.

³⁴ Gnipahule = Hulen i Bjergtinden.

³⁵ Naglfar = Lignegleskibet.

Skib gaar østrfra,
Muspels Mænd kommer,³⁶
over Hav ledet,
og Loke styrer.
Alle Uvætter
med Ulven følger,
Byleists Broder³⁷
er med paa Færden.

Surt kommer sydfra³⁸
med svaje Luer,
Valguders Sol
fra Sværdet skinner.
Klipper knage,
og Gyger klage,
døde træder Helvej,
Himlen kløves.

* Hvad nu med Aser?
Hvad nu med Alfer?
Nu gnyr al Jotunheim,
Aser gaa til Tinge.
Dvæрге stønne
ved Stendøre,
Bjergvægs vise.
Veed I mer eller hvad?

Da kommer Hlins³⁹
Harm anden Gang,
naar Odin gaar
til Ulvkampen,
og Beles lyse
Bane mod Surt,⁴⁰
da falder Friggs
Fryd i Kampen.

³⁶ Efter V. Rydberg betyder *Muspel* Verdensfordærvelsen, betegnes ellers som en varm Verden i Syd (Tropene?), maaske tillige Stedet for Underverdenens Ild.

³⁷ Loke.

³⁸ Surt (Sort?), Muspelheims Hersker.

³⁹ Hlin = Frigg.

⁴⁰ Beles Bane = Frey.

* Da maa den store
 Søn af Sejrfader
 Vidar kæmpe
 med Valdyret,⁴¹
 haardt han hugger
 Hvedrungs Søn sit⁴²
 Sværd til Hjertet,
 hævner sin Fader.

Da kommer den stærke
 Søn af Hlodyn,⁴³
 harmfuld Midgaards Vogter
 nedhugger Ormen.
 Ni Fjed gaar da
 Fjörgyns Søn,⁴⁴
 isnet af Øglen,
 men uden Angest.

Folk har ej mer
 i Midgaard hjemme.

Sol ser hun sortne,
 synke Land i Hav,
 haste af Himlen
 herlige Stjerner.
 Røg formørker
 Maaneskiven.⁴⁵
 Højt leger Hede
 ved Himmelbuen.

⁴¹ Valdyret = Fenrisulven.

⁴² Hvedrung = Loke.

⁴³ Hlodyns Søn (Jordens Søn) = Tor.

⁴⁴ Fjörgyns Søn = Tor.

⁴⁵ „Geisar eimr við aldrnára” giver næppe nogen helt sikker Mening. Jeg tror dog, at disse Ord maa oversættes: „Røg vælter frem ved Maanen”. Da denne Læsemaade afviger fra de tidligere mig bekendte Oversættelser, maa jeg angive mine Grunde dertil. Jeg mener, at „aldrnári” betyder „Aldernærer” (eller „Tidsaldernærer”) og har samme Betydning som Alfernes „ártala” („Aartæller”) i „Alvismál”. Nordboerne har sikkert tidligt regnet med Maaneaar ligesom andre primitive Folk, hvad „ártala” som Betegnelse for Maanen viser. Det stemmer ogsaa godt hermed, at Maanens og Solens Fader i „Vafthrudnismál” hedder „Mundilfæri” (Tidfører), hans Søn, Maanen, kan da passende hedde „Tidnærer”. Ved Sættelsen med „aldr” er vel mest taget Hensyn til Stavrimet („eimr”). Det vilde ogsaa være paafaldende, om Maanens Forsvinden ved Verdens Undergang var ladet ud af Betragtningen, naar baade Solens, Jordens og Stjernernes er omtalt. Desuden giver Verset i den ovenanførte Gengivelse en ret ligefrem og kortfattet Fremstilling af et stort Lands Forsvinden i Havet ved en vulkansk Katastrofe, ledsaget af forudgaaende Jordskælv („Midgaardsormen”), hvad jeg tror har været Ophavet til denne Spaadom (Atlantis Undergang?). Man har forhen oversat „aldrnári” ved *Slægtsopholderen* (Yggdrasil), senere ved *Id*.

Op ser hun komme
 andre Tider
 Jord af Vande,
 grøn af Vaaren.
 Fosser falde,
 Ørn flyver over,
 som paa Fjældet
 Fisken hugger.

Aser mødes
 paa Idesletten,
 mindes den slagne
 Muldomslynger,⁴⁶
 og mindes der
 de mægtige Domme
 og Fimbultys⁴⁷
 første Runer.

Der skulle atter
 underfulde
 gyldne Tavler
 i Græsset findes,
 dem, som i Oldtid
 [Guders Førers
 og Fjølnes Slægts]⁴⁸
 Ætter havde.

Da skal usaaede
 Agre vokse.
 Bittert skal bedres,
 Balder skal komme,
 Høder og Balder bebo
 Hropts Højsale,⁴⁹
 de gode Valguder.
 Veed I mer eller hvad?

Selv faar Høner⁵⁰
 sin Lod i Hænde.
 Sønner af begge hans
 Brødre bygge⁵¹
 i Vindhjem vide.
 Veed I mer eller hvad?

⁴⁶ Midgaardsormen.

⁴⁷ Fimbulty = den øverste Gud.

⁴⁸ Fjølne = Odin.

⁴⁹ Hropt = Odin.

⁵⁰ Høner er Broder til Odin.

⁵¹ Hønens Brødre er Odin og Lodur.

Sal ser hun straale,
mer end Solen,
gyldne Tage
i Gimle.

Der skal det bedste
Folk da bygge,
og alle Dage
dejligt leve.

Da kommer den høje
til Herredømme
hid fra oven,
han raader for alting,
siger Domme
og hævner Sager,
hellig Lov
fra ham skal holdes.

* *

*

Frem flyver den skummelt
skinnende Drage,
Øglen dernede
fra Nidefjælde.
Paa Flugt over Val
ved Nidhugs Fjedre
Lig hænger ned. -
Nu maa hun synke.

Forord til Odins Ravnegalder

Tidligere regnedes „Hrafnagaldur Óðins” blandt Sangene i „den ældre Edda”, skønt det ikke fandtes i de gamle Pergamentcodices, men i senere Afskrifter paa Papir. Man har mere og mere fattet Mistanke til Digtets Ælde og mener vel nu, at det er digtet paa Island i det 17. Aarhundrede som et forspil til „Vegtamskviða” (eller „Balders Drømme”). Jeg skal ikke prøve at udtale nogen Mening om denne Sag, skønt jeg kunde tænke mig, at Dele af Digtet stammede fra gammel Tid, især Begyndelsen, og andre Dele maaske var tilføjede. Det synes meget ujævnt, de første Vers rummende et stort og dybt Gude- og Verdenssyn, de følgende (fra Idunnas Fald) undertiden synkende ned til Folkehistoriernes halvgemytlige Fortælleform, hvor den højtidelige Undertone nærmest bryder igennem et Utal digteriske Omskrivninger⁵², der langt fra altid har nogen poetisk Værdi, og i de stadige Stavrim. Slutningen af Digtet er Skildring af en Morgens Frembrud.

Finn Magnussen siger om Digtet i sin Udgave af Edda (2. Bind, København 1822): „Jeg tvivler aldeles ikke om dette Digts Ægthed og Ælde. Det vise først og fremmest dets ældgamle Ord, samt tillige dets fragmentariske Væsen, og især dets ægte mythiske Aand samt den Omstændighed, at det kun har saare faa Hentydninger til de ellers af Eddaer eller Sagaer bekendte Fortællinger.” I en Fodnote tilføjer Magnussen: „Det sidste er derimod øjensynlig Tilfældet med det apokryphiske Digt *Gunnars Slagr*, forfattet i nyere Tider, for at efterligne Eddasangene. Vistnok er det ogsaa, hvad Sproget angaar, et Mesterstykke, men dog forekommer deri enkelte nyere Ord, som ikke vare de gamle bekendte, skjønt det var forfattet af en af Islands lærdeste og skarpsindigste Oldgranskere.”

Finn Magnussen siger senere: „Digtets mange obsolete Ord og flere Omstændigheder have gjort det hartad uforstaaeligt for de fleste Fortolkere. *Gudmund Magnæus* beretter det Sagn, at den ikke uberømte islandske Digtet *Erik Hallsen* (der levede omtrent 1650) har søgt at udgrunde *Odins Ravnesang* i hele ti Aar, men da de vare forløbne, havde kastet den bort, med den Tilstaaelse, at han endnu kun forstod lidet eller intet deraf. Havde denne lærde Mand ikke været overbevist om Digtets Ægthed og høje Alder, vilde han vist ikke have gjort sig en saa uhørt Umage.”

Finn Magnusens Oversættelse er vistnok meget fremragende som Bidrag til Forstaaelse af Digtets Billeder, men i poetisk Henseende lader den adskilligt tilbage at ønske, og Meningen bliver ogsaa paa sine Steder dunkel nok. Første Vers gengiver han saaledes:

„Alfader virker,⁵³ Alfer skelne, Vaner vide, Norner vise, Jættinden føder, Mennesker lide, Thurserne længes, Valkyrier sørge.”

„Alfödr orkar, álfar skilja, vanir vitu, vísa nornir, elr íviðja, aldir bera þreyja þursar þrá valkyrjur.”

Jeg kender ikke nogen Oversættelse af Digtet i nyere Tid, naar fra regnes en rimet Gengivelse af V. B. Hjorth (1865), men denne synes mig at staa meget tilbage for Finn Magnusens. Nærværende Oversættelse kan maaske kaldes lidt tendentiøs, idet jeg har bestræbt mig for at gøre Meningen klar. 4. Vers lyder saaledes efter Originalen:

„Kræfter hos Dværgsvinde, Verdner ned mod Ginnungs Ætling synke. Ofte Alsvier

⁵² Førstetrykket indeholder denne fejl. Det skal nok rettelige være 'Omskrivninger'.

⁵³ Skal her sikkert oversættes: bevirker.

fra oven dem styrter, ofte fra Faldet samler dem tilbage.”

„Dugir með dvergum dvina, heimar niðr á Ginnun niði sökkva; opt Alsviðr ofan fellir, opt of föllnum aptr safnar.”

Som Kuriosum kan her nævnes, at Ordet „dvine” (svinde) endnu eksisterer i Jysk, om end sjældent. (At dvines hen = at visne, tæres hen).

Finn Magnusens og V. B. Hjorths Oversættelser samt H. von Wolzogens tyske Oversættelse har været mig Hjælpebidler til Forstaaelsen af Digtet. Dette mener jeg bør ikke tabes, selv om dets høje Ælde kan drages i Tvivl, særlig for Deles Vedkommende.

September 1914.

THØGER LARSEN.

Odins Ravnegelder

For Alfader
Alfer stirre,
Vaner forske,
Norner vise.
Trolde fødes,
Tider tynges.
Lyst har Turser,
Traa Valkyrjer.

Aser aner
onde Varsler,
kaster vilde
Veje Runer.
Springvældet skulde⁵⁴
Urd bevogte,
mægted vel væрге
det mod Vinter.

Heftig da Hugin⁵⁵
hende søger.
Tøver den, aner
Aser ondt.
Det tykkes Thrains
tunge Drøm,
Dains Dødsens⁵⁶
Drøm det tykkes.

⁵⁴ Springvældet = Livsvældet, Urds Brønd (Oðhræsis).

⁵⁵ Hugin = Odins ene Ravn (Tanken).

⁵⁶ Thrain og Dain (Truer [?] og Døder), to Dværgsmede, der vistnok tænkes ved Trolddom at *frembringe* Balders (?) onde Drømme eller i det hele taget Drømme af farlig Betydning („Dains dulu draumr”, egl. „Dains mørke Drøm”, men her er taget Hensyn til Stavrimet og maa vistnok tænkes paa en Drøm, der stemmer med Dværgenes Væsen).

Dværgenes Hænder⁵⁷
 synker, Himle
 synker over
 Ginnungs Ætling⁵⁸
 Tit Alsvier⁵⁹
 ned dem tynger,
 faar dem atter
 op af Faldet.

Fast staar aldrig
 Strand, ej Straale,
 listigt aflader
 Luft ej at strømme.
 Visdoms Magt
 i Mimers Brønd
 dybt sig dølger.
 Veed I mer eller hvad?
 * *
 *

Videsyg Disa
 dvæler i Dale,
 hun fra Yggdrasils
 Ask er segnet;
 Alfes Ætling
 hedder Idunna,⁶⁰
 yngst af Ivalds
 ældste Børn.

Ilde fandt hun
 hurtigt Faldet,
 under det høje
 Træ holdt fast.
 Keded sig nu
 hos Nørves Slægt,⁶¹
 bedre vant
 i Hjemmets Bolig.

⁵⁷ Dværgene er Austri, Vestri, Sudri og Nordri, som bærer Himmelhvælvingen.

⁵⁸ Ginnungs Ætling = Jorden.

⁵⁹ Alsvier = Solens ene Hest. Dette skal vist forstås saaledes, at bliver Odins Tanke borte, raver Verden i en halvbevidst, søvnagtig Tilstand. Maaske hentyder 4. og 5. Vers ogsaa til selve Balders Drømme. Maaske til Ravnens Beretning.

⁶⁰ Idunnas Fald har vel for Guderne en lignende Betydning som Urds Forsvinden fra Livskilden; hun rækker dem ikke mere Forryngelsens Frugter.

⁶¹ Nørve er Nats Fader.

Sorg Sejrguder
 saa' hos Nanna,⁶²
 sendte [Idunna]
 et Ulveskind.⁶³
 Hun fór i det,
 Hu hun veksled,
 leged listelig,
 Lød hun skifted.

Vejrgud valgte⁶⁴
 Vagtud til ved⁶⁵
 Stemmens Sommer-
 Dør at spørge⁶⁶
 om Verdens Skæbne,
 hvad Kvinden vidste.
 Brage og Lopt var⁶⁷
 Vidner begge.

Galder gole,
 Ulve rede
 Røgner og Guderne⁶⁸
 ved Jordens Rand[?].
 Odin lytter
 højt i Hlidskjalf,
 lod dem ride
 lange Veje.

Vise As bad
 Ungdoms Disa
 tyde ham og
 hans høje Følge
 Himlens, Helhjems,
 hele Verdens
 Oldtid, Ælde,
 Undergang.

⁶² Rimeligvis Ængstelse for Balders Skæbne paa Grund af Drømmene.

⁶³ „Viggjar at véum vagsbelg seldu”, hedder det i Originalen.

⁶⁴ Vejrgud = Odin.

⁶⁵ Vagtud = Heimdal.

⁶⁶ *Stemmens Sommerdør* er rimeligvis en poetisk Omskrivning for Ungdomsgudindens Mund (egl. „gjallar sunnu gátt”).

⁶⁷ Lopt = Loke.

⁶⁸ Røgner = Gudernes Fører, vistnok her Heimdal.

Ej hun mælte,
ej formaæde
Guden hun et
Svar at give.⁶⁹
Taaren trilled
tungt fra Øjet,
som hun atter
Barndom ejed.

Ind kommer øst
fra Eliváger⁷⁰
rimkold Turses
Trylletorn,⁷¹
den, hvormed Døder⁷²
dummer alle
Midgaards Mænd
i mørke Nætter.

Dovner da Daad,
Hænder dvale,
Svimlen svækker
hviden Sværd-As,⁷³
Ørhed rinder,
Taage ryger,
sagtner Sindets
Sysler ganske.

Saadan fandt Guder
den jordfaldne,
da hun sorgfuld
ej kunde svare,
trygled des mer,
jo mer hun tied.
Intet dog nytted
ivrig Tale.

⁶⁹ Paa Grund af sin Ulvenatur har hun mistet Menneskestemmen.

⁷⁰ Eliváger = De Edderfloder, der fryser til Is i Ginnungagab.

⁷¹ Søvnens Torn.

⁷² Døder = Dain.

⁷³ Heimdall.

Gaodefærdens
 Gudefører,
 Vogter af Herjans
 Gjallerhorn,⁷⁴
 fulgtes bort med
 Nálars Frænde.⁷⁵
 Grimnis Skjald var⁷⁶
 Jordens Skjold.

Vidars Mænd⁷⁷
 til Vingolf naaede.⁷⁸
 Did de fôr paa
 Fornjots Tanker.⁷⁹
 Ind de gik, og
 Ygg de Aser⁸⁰
 Velkomst gav ved
 Drikkegildet.

De hilste den hængte⁸¹
 heldigste Asa,
 bad ham være
 Vært til Højboards,
 Guderne samles
 glade om Hornet,
 stedse med Ygg de
 yndigt feste.

Og ved Bænk, som
 Bølverk bød dem,⁸²
 blev Sæhrimmer⁸³
 sydet budt dem.
 Skøgul for Borde⁸⁴
 skænkede og bød til
 Maden Mjød af
 Mimershornet.

⁷⁴ Heimdal.

⁷⁵ Loke.

⁷⁶ Brage blev hos sin Hustru, der var under Fortryllelsen.

⁷⁷ Odins Mænd.

⁷⁸ Vingolf = Gudindernes Borg.

⁷⁹ Fornjots Tanker = Vindene.

⁸⁰ Ygg = Odin.

⁸¹ Hangaty = Hængegud, hentyder til, at Odin hang paa Verdenstræet.

⁸² Bølverk = Odin.

⁸³ Galten, som blev kogt hver Dag, men atter hver Gang var lige hel og levende.

⁸⁴ Skøgul, en Valkyrje.

Mange spurgte
ved det Maaltid,
Guder Heimdal,
Gudinder Loke,
om Kvinden kendte
Spaadom og Sandsagn,
indtil Skumring
sortned Salen.

Spagt var Svaret,
som det lød fra
Sendebud med
liden Lykke.
Tungefærdig
Kvinde talte
kun i golde
Lyd om Gaaden.

Omi svarer,⁸⁵
alle lytte:
„Nat skal bruges
til nye Raad,
tænke til Morgen
hver, som mægter
Raad at give,
godt for Aser.”

Vide randt fra
Bjerges Rygge
sagte Fodret
ned til Fenre.⁸⁶
Da gik fra Gildet
hilst af Guder
Hropt og Frigg,⁸⁷
mens Rimfakse för⁸⁸

⁸⁵ Omi = Odin.

⁸⁶ Maaske de første Solstraaler.

⁸⁷ Hropt = Odin.

⁸⁸ Rimfakse = Rimmanke.

Døre aabned
 Dellings Søn,⁸⁹
 kørte Hest, som
 funklede herligt,
 Mandhjems Hest, hvis
 Manke skinner.⁹⁰
 Dvalins Fælle⁹¹
 før i Ridt.

Gennem Jorddørs
 Gab mod Norden,
 under yderst
 Rod af Asken
 gik til Hvile
 Gyger og Turser,
 Lig, Dværg
 og Svartalfer.⁹²

Riser sig rejste,
 Afllys randt,⁹³
 Natten søgte
 nord til Niflheim.
 Højt lød Hane-
 Gal hos Heimdal,
 Hornets Gud paa
 Himlens Bjerge.

⁸⁹ Dellings Søn = Dag.

⁹⁰ Mandhjem = Menneskeverdenen, Mandhjems Hest = Solen.

⁹¹ Dvalin, Dværg (Dvaler, hentyder til Sønnen).

⁹² I de to sidste Linjer er Stavrimet udeladt, da dets Bibeholdelse vilde gaa ud over Gengivelsens Korrekthed og over Billedets poetiske Sæmpelhed.

⁹³ Afllys = Solen.

Indeks

- Afgrunden, 12
Billede, 26
Credo, 33
Danmark, nu blunder den lyse Nat, 9
Den danske Sommer, 9
Den Salige, 29
Det galmer af Syd, 18
Du vækkes ved Kys og Farver og Skær,
13
Efteraarstorm, 16
Elskov, 35
For Alfader, 68
Foraarssang, 31
Forord til Odins Ravnegelder, 67
Forord til Vølvens Spaadom, 52
Hør mig nu alle, 53
Havsnød, 36
Hvor mange Tusind Gange, 35
Hvor sig Saga taber, 17
Hvor straalere Alverden af Lykke, 19
I den frodige Nat, i Skærsommernat-
sluft, 27
I Gildesal sad Thore og Tjalf, 23
Imellem Lande ruller Sø, 41
Jeg tror paa den hellige Aand, hvis Aande,
33
Julesang, 15
Koen, 17
Liv og Lystighed over Slette, 26
Livssangen, 19
Lutret Sind og klare Tanker, 42
Med Faner i Spidsen gik Strømme af
Liv, 45
Med Haaret redt tilbage, 29
Middelalder, 23
Morta al mondo
Død for Verden, 30
Nonnen, 30
Nornen Verdandes Vækstsang, 13
Nu ligger Danmark i Vaar igen, 10
Nu stormer det fra Havet ind, 16
Nu trives Træet, nu lyser Løvet, 31
Nutids Røst i Fremtids Kor, 10
Odins Ravnegelder, 68
Og kom den øde Vinter, 15
Og naar jeg har krystet, 34
Om Panden mig lufter, 32
Paa en evig Færden, 12
Rundt om Folkets Hjem og Færden, 47
Sindet, 28
Skibet, 41
Sommernatssang, 27
Stormen jager, 36
Ungdom, 34
Vølvens Spaadom, 53
Ved Livstræet, 51
Videre end Synet øjner, 28
Vikingevise, 18
Vise, 32